

VAN ZOYS TOT SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE
"HISTORISCHE VERENIGING SOEST"

VAN ZOYS TOT SOEST / 30e jaargang nummer 1

Foto omslag: H. Familiekerk (1939-2009)

Historische Vereniging Soest

Opgericht 8 mei 1980.

Bestuur:

Voorzitter	: W.P. de Kam, Emmalaan 3 wim.de.kam@wolmail.nl	(035-5880048)
Secretaris	: Ger Huttinga, Pijperpad 62 g.huttinga@casema.nl	(035-6028201)
Penningmeester	: P.Kuijpers, Nassaulaan 8 pkuijpers@12move.nl	(035-6013060)
Overige leden	: A.P.M. Hartman, Birkstraat 109 Tonhartman01@cs.com	(035-6025031)
	R.H. Kruiswijk, Driehoeksweg 10 kruiswyk@wanadoo.nl	(035-6011084)
	Mevr. H. Roskam, Disselboom 58 hanneke@roskam.nu	(035-6018750)
	F.J.M. Stokhof de Jong, Korte Kerkstraat 1 stokhof-dejong@planet.nl	(6090833)
	P. v.d. Weij, P.C. Hooftlaan 34 petervanderweij@tiscali.nl	(035-6015779)
	C.N. Uyland, van Lenneplaan 5c cuyland@xs4all.nl	(035-6013639)
Redactiecommissie	: J.E.J. Hilhorst, W.P. de Kam, W.C.J.M. Peters	
Redactie-adres	: Plasweg 57a, 3768 AL, telefoon: 035 - 6018639 E-Mail: joh.hilhorst@casema.nl	
Homepage	: www.oudsoest.nl	
Omslag	: W. Routers	
Grafische verzorging	: Drukkerij Practicum BV, Torenstraat 22a, Soest	

Alle rechten voorbehouden. Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

‘T VRIJE VOLK VAN ZOEST’

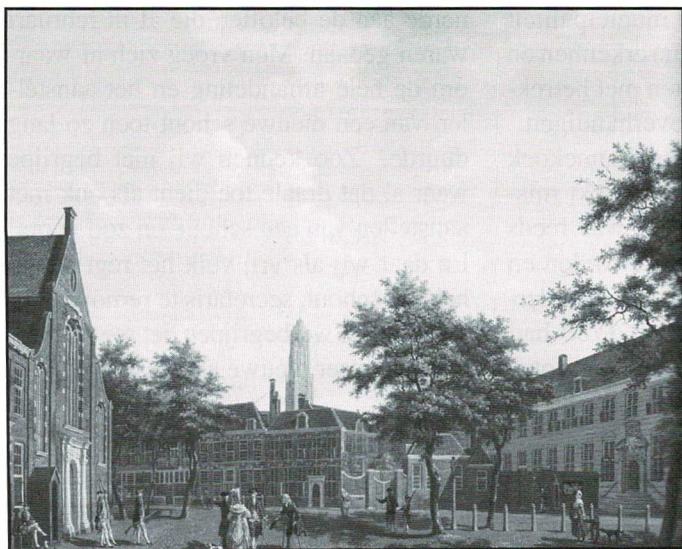
DE BATAAFSE REVOLUTIE IN SOEST, 1795-1802 (deel 2)

Mieke Heurneman

Dit artikel is een vervolg van het artikel over de Bataafse Revolutie in Soest in het vorige nummer van Van Zoys tot Soest. Daarin wordt beschreven hoe na de komst van de Fransen het oude dorpsbestuur van Soest werd vervangen door (deels) nieuwe bestuurders, die voor het eerst door het volk van Soest zelf waren gekozen. De revolutie was door de Soesters met gejuich ontvangen. De andere kant van de medaille was dat ze veel overlast ondervonden door de inkwartiering van Franse soldaten. Net als alle andere dorpen in Eemland

was Soest vertegenwoordigd in de kwartiersvergadering te Amersfoort. Onder de vier Eemlandse vertegenwoordigers die vanuit de kwartiersvergadering naar de Landschapsvergadering te Utrecht werden afgevaardigd, waren twee Soesters: Teunis Steenbeek en Jacobus van Pembroek. In het provinciebestuur stuitte het platteland op de tegenwerking van de steden.

Veel Soesters hadden in februari 1795 vol hoop en vertrouwen de nieuwe orde verwelkomd. Hoe ging het verder? Hield hun enthousiasme stand?

Het Janskerkhof te Utrecht, met aan de rechterkant de Statenkamer, die in de Bataafse tijd de naam Landschapshuis kreeg. Hier kwamen de vertegenwoordigers van de Utrechtse steden en het Utrechtse platteland bijeen. Schilderij door Isaak Ouwater, 1779 (Centraal Museum, Utrecht). (Boek provinciebestuur, De Bruin)

Schout en secretaris afgezet

Op 15 februari 1795 werden niet alleen nieuwe volksvertegenwoordigers gekozen, maar zette het 'vrije volk' van Soest tevens schout Cornelis Pannekoek en secretaris Cornelis Suijck af. De representanten 's Lands van Utrecht (het provinciebestuur) bepaalden op 27 mei 1795 dat Cornelis Pannekoek voorlopig nog wel gadermeester zou blijven en als zodanig verantwoordelijk voor het innen van de belastingen. De reden daarvoor was dat het provinciebestuur bang was dat dit ambt anders in handen zou komen van incapabele figuren zonder borgstelling, waardoor men inkomsten zou kunnen mislopen.¹ Cornelis Pannekoek had bij het aanvaarden van zijn ambt voor voldoende borg gezorgd, zodat handhaving weinig financiële risico's opleverde. Om gadermeester te blijven moest hij wel de municipaliteit (het gekozen dorpsbestuur) erkennen en alle sleutels en documenten met betrekking tot het schoutambt overhandigen. Dat de Soesters Cornelis Pannekoek meteen uit zijn ambt zetten, wekt misschien enige verbazing. Hij was reeds in 1763 schout van Soest geworden en had die functie dus al meer dan dertig jaar bekleed. In de jaren 1780 had hij deel uitgemaakt van een patriotse

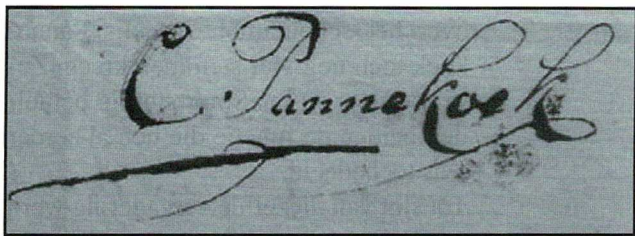
minderheidsfactie in de Amersfoortse vroedschap. Hij stond dus zeker niet onwelwillend tegenover politieke vernieuwingen. Als schout had hij ook het commando gevoerd over het Soester vrijkorps.² Maar blijkbaar vonden de Soesters hem, ondanks zijn patriotse ideeën niet radicaal genoeg. Hij was ook niet door hen zelf gekozen, maar was, net als secretaris Cornelis Suijck, van hogerhand benoemd. Bovendien woonde hij in Amersfoort, terwijl de Soesters liever iemand uit hun eigen dorp als schout zagen optreden.

Het ontslag van schout en secretaris nam blijkbaar nogal wat tijd in beslag. Eind juli 1795 stuurde Wouter Hendrikze Butzelaar, die op de Grote Melm woonde, namens 'de societeit van Zoest'³ een brief aan de medeburgers en het dorpsbestuur representanten, waarin ze herinnerde aan de beloften die al in februari waren gedaan. Men vroeg zich af waarom de hele afhandeling en het aanstellen van een nieuwe schout toch zo lang duurde. 'Zoo kennen wij niet begrijpe waar al dat draale toe dient als ook met aanstellen van een schout en zoo voors! En daar wij als vrij volk het regt gehad hebben schout, secretaris te removeeren, zoo moeten wij begrijpen het regt te hebben ook weer nieuwe aan te stellen'⁴.

¹ De Savornin Lohman, *De bestuursinrichting van gewest, stad en platteland van Utrecht*, 297.

² M. Heurneman, 'Patriotten, Prinsgezinden en Pruisen (I)', 10.

³ Een sociëteit was een groep vaak radicale dorpelingen die regelmatig in de herberg bijeenkwam om politieke zaken te bespreken.

*Handtekening
Cornelis Pannekoek*

Ongeveer twee weken later, op 10 augustus 1795, deden de municipaliteitsleden Willem Smits en Henricus Ebbenhorst verslag van hun reis naar Amersfoort, waar de schout en de secretaris woonden. Zij hadden opdracht gekregen om de papieren en de sleutel van de dorpskast terug te vorderen. Cornelis Suijck scheefte hen af met een briefje, waarin stond dat hij het secretarisambt had waargenomen voor Wilhelmus Gualterus van Veerssen, die net als hijzelf notaris was. Het gevraagde mocht hij dan ook alleen aan hém teruggeven. Bij Cornelis Pannekoek hadden Smits en Ebbenhorst meer succes: hij had hen wat papieren (resoluties en brieven van de Staten van Utrecht) meegegeven. Tot slot gingen ze bij Van Veerssen langs, maar haalden daar bakzeil. Van Veerssen zei de papieren niet zo maar te kunnen overhandigen zonder toestemming van de Prins van Oranje, jegens wie hij destijds de eed had afgelegd. Op 4 oktober werd opnieuw een delegatie naar Van Veerssen gestuurd. Ditmaal was de

beurt aan Geurt Peterse Hilhorst, Willem Smits en Evert Fluijt, maar ook zij keerden onverrichter zake terug.

Op 10 augustus was een vervolgen Cornelis Pannekoek op eigen verzoek aanwezig in de municipaliteitsvergadering. Hij wist niet waaraan hij zijn ontslag te danken had en verzocht om het volk van Soest te vragen om hem weer in zijn ambt te herstellen. Pas op 30 november werd het stemgerechtigde volk van Soest daartoe in de kerk bijeengeroepen. Zijn verzoek om in het schoutambt hersteld te worden, werd resoluut afgewezen. Maar, meende hij, dan zou hij toch zeker recht hebben op schadevergoeding, aangezien hij dat ambt in 1763 rechtmatig had gekocht. Maar de vergadering had keihard geantwoord 'alzo zij dien tijd als vrij volk hem hadde connen removeeren, zij haar voortaan aan haar regt zoude houden.'⁵ Nadat nog wat andere zaken waren behandeld, vonden verkiezingen plaats voor een nieuwe schout, secretaris en bode.

⁴ GA Soest, Gerecht Soest en Birk (1588-1813), inv.nr. 19, 30 november 1795

⁵ GA Soest, Gerecht Soest en Birk (1588-1813), inv.nr. 19, 30 november 1795

De uitslag was als volgt:

Schout:	Geurt Hilhorst
	59 stemmen
	Willem Smits
	7 stemmen
	Cornelis Pannekoek
	4 stemmen
	Henricus de Beer
	1 stem
Secretaris:	Zeger de Beer
	61 stemmen
	Manis van den Hengel
	8 stemmen
	Willem Smit
	1 stem
Bode:	Jan Smorenborg
	66 stemmen
	Barend Kramp
	2 stemmen
	Manus van den Hengel
	2 stemmen

De verkiezingsuitslagen lieten aan duidelijkheid niets te wensen over. Geurt Hilhorst, Zeger de Beer en Jan Smorenborg werden met overgrote meerderheid van stemmen gekozen tot respectievelijk schout, secretaris en bode van Soest. Opvallend is dat in de stemming

over het schoutambt Cornelis Pannekoek toch nog vier stemmen kreeg. Zeger de Beer en Jan Smorenborg⁶ behielden beiden de functie die hen al eerder was toebedeeld.

Tot slot van diezelfde vergadering werd een ingekomen brief van Cornelis Pannekoek behandeld. Het is de vraag hoe hij deze brief zo snel kon schrijven. Duurde de hele vergadering zo lang dat daar tussendoor tijd voor was of had hij al voorzien hoe het zou aflopen en had hij deze brief al in zijn zak gehad toen hij de kerk betrad en de verkiezing nog moest plaatsvinden? De brief⁷ was gericht aan 't Vrye Volk van Soest' en Cornelis Pannekoek zette hierin zijn standpunten en eisen nog maar eens uiteen. Zijn grootste bezwaar was van financiële aard, want door zijn ontslag raakte hij ook de bij het ambt behorende emolumenten (bijverdiensten) kwijt. In zijn protest beriep Cornelis Pannekoek zich op de 'Rechten van den Mensch'. Hij eiste dat 'sijn gekogte ampte met den aankleven van dien ofte immers en ten minsten dat hem zijne uitgeschote penningen deswegens werde gerestitueert'. Net als de vorige keren was hij ook nu kansloos.

Het enige machtsmiddel dat Cornelis Pannekoek in handen had, waren de

⁶ Jan Teunisse Smorenborg was op 28 april 1795 als bode gekozen. Hij verving Helmus Schimmel, die op 30 maart had verzocht uit die functie ontheven te worden.

⁷ GA Soest, Gerecht Soest en Birk (1588-1813), inv.nr. 4.

*Handtekening
Zeger de Beer*

gadermeesterspapieren, die hij nog niet had ingeleverd. Hij was niet de enige schout die weigerde die af te geven. Zo werd in de kwartiersvergadering geklaagd over de afgezette Baarnse schout De Ranitz, die ook maar bleef weigeren om zijn documenten te overhandigen. Bovendien gebeurde het nog wel eens 'dat de gadermeesters de penningen onder haar behouden, en daar haar voordeel van trekken'⁸. Op 1 februari 1796 werd nog maar weer eens een commissie naar Cornelis Pannekoek gestuurd om de laatste stukken op te eisen, maar tevergeefs.

Bestuursreglement van Soest

Op de vergadering van 30 november werd niet alleen een nieuwe schout ge-

kozen, maar werd ook gestemd over een 'Concept Plan op wat wijs een Reglement zoude kunnen gemaakt worden, waarnaar ons Dorp van Zoest in Vervolg zoude kunnen worden bestuurd'⁹. Hierin stond bijvoorbeeld wie er mochten stemmen: vrije mannen boven de twintig jaar, die het 'declaratoir' hadden ondertekend. Ze moesten van eigen handwerk en inkomsten leven, van onbesproken gedrag zijn, langer dan een jaar en drie maanden in het dorp wonen en als inwoner zijn erkend. Het declaratoir dat iedere kiezer moest ondertekenen was bedoeld om oranjegezinden uit te sluiten en luidde als volgt:

'Ik verklaare vrijwillig op het plegtigts, even of ik het met Eden bevestig, dat ik

⁸ GA Soest, Gerecht Soest en Birk (1588-1813), inv.nr. 19, 23 juni 1796.

⁹ GA Soest, Gerecht Soest en Birk (1588-1813), inv.nr. 3. Het reglement werd ondertekend door de municipaliteitsleden en door W. Helmes van Logtestijn, Wouter Hendrikze Butselaar, Peter Isakse, Gijsbert P. Hilhorst, Teunis van Roomen, Cornelis van den Bremert als gecommitteerden uit de stemgerechtigden.

geen Reegering voor wettig erken, dan die op den Rechten van den Mensch en den Burger gegrond is. Dat ik gevolgljk beschouw de zoogenaamde oude constitutie die zeedert het jaar een duy-sent seven hondert seven en taggentig tot na het intrekken der france troepen hier plaas gehadt heeft, als onwettig, onbestaanbaar en gewelddadig. En daar boven het provisioneel bestuur van volksrepresentanten zeedert ingevoerd, en op die rechten gegrond, alleen voor wettig houdt. Aan welke ik alle gehoorzaamheid en trouw zal bewijzen tot dat eene volleedige Confestutie door een Nationaale Conventie ontworpen door de Naasie zal vast en aangenomen zijn.'

Vervolgens moest na het ondertekenen hiervan nog een verklaring van dezelfde strekking worden uitgesproken, waarin duidelijk stond op wie er gestemd mocht worden. Men moest beloven niet te stemmen op 'perzoonen, die ik oor-deel Eijgen belang zoekers te zijn, nog begunstigers of aankleefers, van de zoo genaamde oude constitutie te weezen. Maar zoodanige zal verkiesen die ik vertrouw voorstanders van den Rechten van den Mensch en Burger en het algemeen geluk en teffens de eerlijkste en kundigste te zijn.' Iedereen die in het begin van de revolutie had geweigerd het declaratoir te ondertekenen moest in elk geval een jaar 'stil zitten' voor ze verkiesbaar waren. Zodra ze getekend

hadden, hadden ze wel stemrecht. Het bestuur zou bestaan uit een schout (tevens gadermeester), een secretaris en een municipaliteit van zeven leden (van wie er één president was) en een bode. Om verkozen te kunnen worden moest men van onbesproken gedrag zijn en boven de 28 jaar. De schout moest een bekwaam en gegoed persoon zijn, 'ingezeetende dezer dorpe', 's zomers en 's winters in Soest wonen en het declaratoir hebben ondertekend. Hij zou worden aangesteld voor zes jaar en daarna herkiesbaar zijn. Bij wangedrag kon hij door de stemgerechtigden uit zijn ambt worden gezet. Ook de secretaris was na zes jaar herkiesbaar en moest het hele jaar in het dorp wonen. De president was slechts een jaar in functie. Afgetreden municipaliteitsleden moesten een jaar 'stil zitten' voor ze weer herkozen konden worden. Ze mochten elkaar qua verwantschap niet nader staan dan neven. Bij hun aantreden moesten de municipaliteitsleden de volgende eed afleggen:

'Ik verklaare en beloove in het aanzien van een Alweetend Godt, aan wien ik eenmaal niet alleen van mijn handelingen maar ook in mijn bedoelinge in dezelve rekenschap zal moeten geeven, dat ik mij in mijn opgedraagen post mij als een man van Eer van alle mijn pligt, zal quijten, dat ik de Rechten van den Mensch en den Burger en de daar uijt voortspruijtende Vrijheid en Gelijkheid zoo wel zal erkennen en met al mijn

vermogens zal voorstaan en al wat in mij is tot welzijn van het dorp en mijn meede ingezeetene aanwende en behartigen.'

*Handtekening
Teunis Steenbeek*

Afschaffing van de kwartiersvergadering

De verslagen van de kwartiersvergaderingen van Eemland lijken in 1795 het belangrijkste gespreksonderwerp van het dorpsbestuur te zijn geweest. In november 1795 deed Teunis Steenbeek verslag van de Landschapsvergadering (vergadering van het provinciebestuur) in Utrecht. Hij had dat door grote drukte niet eerder kunnen doen. Hij was namelijk als enige uit Eemland op de vergadering geweest, want Jacobus van Pembroek was naar Den Haag (waar hij sinds oktober 1795 afgevaardigde in de Staten-Generaal was), Van Maanen uit Renswoude was om onbekende redenen

een paar dagen naar huis gegaan en de Baarnse burger Scheerenberg was wegens ziekte al in geen vijf weken op de vergadering verschenen. Teunis Steenbeek had er zelf blijkbaar ook genoeg van, want hij verzocht de municipaliteit om hem te ontslaan als representant van Eemland. Men verzocht hem echter nog tot het eind van het jaar te blijven.

Ook in andere plaatsen leek het animo voor de kwartiersvergadering niet erg groot meer. Bunschoten en Hoogland lieten in de laatste maanden van 1795 meermalen verstek gaan. Begin december liet Baarn weten geen vertegenwoordigers meer te willen sturen 'of zij moesten met de drie quartieren vereenigen om die reeden dat er niets uyt gevoerd word'¹⁰. De andere drie plattelandskwartieren hadden zich verenigd in een driekwartiersvergadering, waar Eemland niet aan mee wilde doen. Baarn stelde nu als voorwaarde dat Eemland zich alsnog zou aansluiten. De kwartiersvergadering verzocht de vertegenwoordigers van Baarn vervolgens om nog twee maanden te blijven. Dan zou er een nieuwe grondwet komen en zou de kwartiersvergadering waarschijnlijk toch opgeheven worden. Op de eerstvolgende vergadering, op 13 januari 1796, schitterde Baarn echter door afwezigheid, net als Hoog-

¹⁰ GA Soest, Gerecht Soest en Birk (1588-1813), inv. nr. 19, 3 december 1795.

land, Bunschoten en Asschat. Er werd een brief over de Nationale Conventie besproken, maar daarover werd geen besluit genomen. Het is ook de vraag of alle afgevaardigden daarvoor voldoende capaciteiten in huis hadden. Zo vroeg H. van den Hengel, die nu Soest vertegenwoordigde, om wat bedenktijd, 'om deeze reeden dat hij zoo een breedvoerig stuk van drie vellen groot ten eerste niet kan begrijpen en heeft verzocht om een copij van het zelfe om dan eerst met zijn 2 committenten daar over te raadpleegen'¹¹.

Op 2 maart werd de kwartiersvergadering opgeheven, maar men besloot zich wel het recht voor te behouden om weer bijeen te komen 'wanneer de representanten door wangedrag zig mogte te buijten gaan'¹².

Teleurstelling

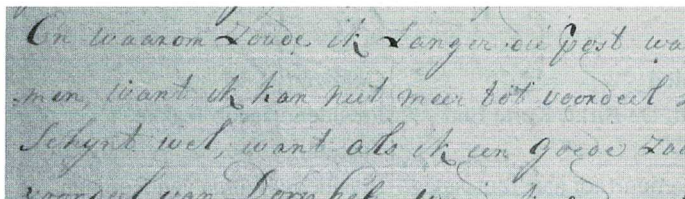
Aan de gang van zaken in de kwartiersvergaderingen is af te lezen dat sommigen teleurgesteld waren in het functioneren van de gekozen besturen. Verschillende personen hadden zelfs al bij voorbaat bedankt voor bepaalde functies en anderen gaven er na een klein jaar de brui aan. Ook in de municipaliteit van Soest tekende dit patroon zich langzamerhand af. Op Hemelvaartsdag 1796 barstte de bom. Toen

moesten er nieuwe bestuurders worden gekozen. De stemgerechtigden besloten echter -net als een jaar eerder- om de zittende bestuurders te handhaven. Daarop bedankten molenaar Willem Smits en bakker Henricus Ebbenhorst als lid van de municipaliteit. Wellicht hadden ze veel met elkaar gesproken over hun frustraties. Behalve in het dorpsbestuur hadden ze als molenaar en bakker waarschijnlijk ook beroepsmatig veel met elkaar te maken. In een brief gaf Willem Smits een verklaring voor zijn besluit:

'Ik heb dat niet gedaan omdat ik eenigzins haat tegen Ul. hadt, dat zij verre, maar daar hebbe wij geduurende onze Regering te zamen al te minzaam toe verkeerd, maar mijn dunkt ik mag ook wel eens Rust hebbe, ik heb al lang genoeg vast gestaan en bij gevaarlijke geleegentheeden, mijn Eygen huys moete waagen, zoo als uw alle wel bekend is,- En ik heb mijn post immers tusschen tijdt niet nedergeleid maar juyst op den dag der verkiezing. En waarom zoude ik langer die post waarneemen, want ik kan niet meer tot voordeel zijn schijnt wel, want als ik een goede zaak tot voordeel van Dorp heb, word ik gedwarsboomt en zelfs door geschrifte die daar tegen komen voor eygen belang zoekers uijt gemaakt schoon ik mijn eijgen wel kan

¹¹ Ibidem, 1 februari 1796.

¹² Ibidem, 8 maart 1796.

Aftreden
Willem Smits

suyveren van dien blaam en ik mijn dus daar niet aan stoord – Maar liever dan in geen Regeering wil zijn, want het voordeel dat daar van valt, is niet groot, maar laten die dan regeeren in mijn plaas die vermeenen door haar request voordeel te zoeken voor het Dorp – Maar Egter als ik Uliede Enigzins kan na mijn begrip toelichten, ofte assisteerden tot voordeel van het dorp ben ik altoos gereed om Ulieden te helpen al was het zelfs in de Nagt.¹³

Het was dus niet uit onenigheid met zijn collega's in Soest dat hij ontslag nam, maar vooral uit frustratie over de tegenwerking die hij op hoger niveau had ondervonden.

De andere municipaliteitsleden probeerden nog om Smits en Ebbenhorst van hun besluit af te brengen. Zo probeerden ze hen onder druk te zetten door hen een verzoek te sturen dat was ondertekend door de stemgerechtigden en de municipaliteit. Verder werden zij – alsof er niets gebeurd was – belast met de commissie voor het innen van de honderdste penning. Maar Smits en

Ebbenhorst waren niet te vermurwen. Dit betekende overigens niet dat ze zich helemaal terugtrokken uit belangrijke dorpszaken. Zo namen ze later nog wel deel aan commissies. Beiden zaten bijvoorbeeld in de commissie voor het opmeten van de dorpsgronden.

Gedeelte uit de notulen van de municipaliteit, waarin de brief van Willem Smits over zijn aftreden in mei 1796 wordt geciteerd. (GA Soest, Gerecht Soest en Birk (1588-1813), inv.nr. 19)

Grondvergaderingen en verkiezingen

Na de opheffing van de kwartiersvergaderingen kwam er een indeling in districten met elk ongeveer vijfduizend inwoners. De districten waren weer opgedeeld in grondvergaderingen van vijfhonderd burgers, waarbinnen men zijn stem kon uitbrengen. Soest was opgedeeld in drie grondvergaderingen. Op 7 november 1796 kwamen de Soesters in de grondvergaderingen bijeen om een president en een secretaris te kiezen.

¹³ Ibidem, 17 mei 1796.

De uitslag was als volgt:

Grondvergadering	Gebied	Gekozen
1° grondvergadering	Isselt, De Birkt, Korte End	President: Jacob Izakke Secretaris: Toon C. Veldhuijsen
2° grondvergadering	Kerkebuurt tot aan Teutssteeg (bij Teunis van Roomen)	President: Teunis van Roomen Secretaris: Zeger de Beer
3° grondvergadering	Teutssteeg, Lange Eind, richting Soestdijk, Achter de Neng, Hees en de Berg	President: Henricus de Beer Secretaris: Teunis J. Hassink

Het wekt geen verbazing dat hierin bekende namen terugkomen, zoals die van dorpssecretaris Zeger de Beer en Henricus de Beer, die van mei 1796 tot mei 1802 de functie van buurmeester vervulde. Ook Toon C. Veldhuijsen zat al in het dorpsbestuur. Hij was in juni 1796 gekozen ter vervanging van Geurt Hilhorst, die schout was geworden. Anderen, als Jacob Izakke Stalenhoef en Teunis van Roomen, komen we later nog tegen.

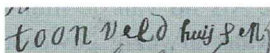
Dat het animo in de loop der tijd minder werd, bewijst ook de verkiezing van een nieuwe municipaliteit op 25 mei 1797. Van de bestuurders waren alleen schout Geurt Hilhorst (die optrad als voorzitter van het dorpsbestuur) en de leden Henricus de Beer, Evert Fluijt, Aart van 't Klooster en Toon Claasse Veldhuijsen aanwezig. Teunis Steenbeek en Jan Bieshaar ontbraken. Van de beide municipaliteitsleden die bedankt hadden, was Henricus Ebbenhorst wel als kiezer aanwezig. Willem Smits liet ver-

stek gaan. Verder waren er slechts 21 stemgerechtigde burgers opgekomen. Zij moesten twee bestuurders 'wegstemmen' en vier nieuwe kiezen om de municipaliteit na het aftreden van Smits en Ebbenhorst weer compleet te krijgen. De stemmen voor aftreden waren als volgt:

Evert Fluijt	15 stemmen
Toon C. Velthuyzen	13 stemmen
Jan W. Bieshaar	9 stemmen
Aart J. van 't Klooster	6 stemmen
Henricus de Beer	1 stem
Evert Fluijt en Toon C. Velthuyzen	
traden dus af. Vervolgens werden vier nieuwe leden gekozen:	
Gijsbert Hilhorst	14 stemmen
Willem Smits	13 stemmen
Jacob I. Stalenhoef	11 stemmen
Teunis van Roomen	10 stemmen

Het meest opvallend aan de uitslag is de verkiezing van Willem Smits, die een jaar eerder nog had bedankt. Maar toen de nieuwe municipaliteitsleden

twee weken later de eed moesten afleggen, was er van hem alleen een briefje: 'Zoo dient dit tot berigt dat ik mij niet declareere of ik zulcx in het vervolg aanneemt of niet, voor en aleer, dat die pointe welke ik voorleeden jaar par missive heb opgegeven aan de gedeputeerde uit het provinciaal bestuur zijn uit de weg geruijmt.'¹⁴ Smits wilde dus niet aantreden voordat het provinciebestuur zijn eisen had ingewilligd. Niet duidelijk is hier om welke eisen het precies ging. Wel wordt Willem Smits in 1799 weer in een protocol genoemd als lid van het dorpsbestuur. Was intussen inderdaad aan zijn eis was voldaan of had hij zich toch laten overhalen om weer toe te treden tot de municipaliteit?

Handtekening Toon Veldhuysen

Jacob Izakse Stalenhoef en Gijsbert Hilhorst (broer van schout Geurt Hilhorst) waren beide vóór 1795 al vele malen (vanaf respectievelijk 1786 en 1787) als tweede genomineerd voor een schepensepost. Ze waren dus toen al in beeld geweest als kandidaten voor het dorps-

bestuur.¹⁵ Voor Gijsbert was het nu de eerste keer dat hij daarin zitting kon nemen. Jacob Izakse had in februari 1795 al heel even op het kussen gezeten als lid van het Comité Révolutionair. Daarna was hij niet meer gekozen. Wel was hij in november 1796 uitverkoren tot president van de grondvergadering voor Iselt, De Birk en het Korte End besloeg. De verkiezing van Teunis van Roomen kwam ook niet uit de lucht vallen, want hij was een half jaar eerder gekozen als voorzitter van de grondvergadering van het middendeel van het dorp.

Nadat de schout het bestuursreglement had voorgelezen legden Jacob Izakse Stalenhoef en Gijsbert Peterse Hilhorst de eed af. Teunis van Roomen weigerde dat echter. Hij eiste dat eerst Jacobus van Pembroek zijn rekening als buurmeester over de periode van september 1794 tot februari 1795 zou doen. Dat was blijkbaar nog steeds niet gebeurd. Jacobus van Pembroek had het waarschijnlijk inmiddels te druk met bestuurlijk werk op hoger niveau. Zo was hij tussen oktober 1795 en maart 1796 afgevaardigde in de Staten-Generaal geweest en zat hij van oktober 1796 tot februari 1798 in het Utrechtse provinciebestuur.¹⁶ Hij vertoefde dus veel in

¹⁴ Ibidem, 8 juni 1797.

¹⁵ HUA, Dorpsgerechten (Soest), inv. nr 1913, 3 april 1799.

¹⁶ <http://www.inghist.nl/Onderzoek/Projecten/Repertorium/app/personen/6144>.

Den Haag en Utrecht, maar bleef hij nog wel enige tijd in Soest wonen.¹⁷

Zuivering van het dorpsbestuur

In januari 1798 grepen radicale revolutionairen in Den Haag de macht. Zij waren voorstanders van een eenheidsstaat en wilden de autonomie van de gewesten terugdringen. Na de staatsgreep werden behalve de Nationale Vergadering ook provincie- en dorpsbesturen gezuiverd. Jacobus van Pembroek werd bijvoorbeeld uit het Utrechtse provinciebestuur verwijderd. Om de zuiveringen in de steden en dorpen door te voeren werden 'agenten' de provincie in gestuurd. Zo verschenen op 16 april 1798 Lucas Butot en P. Brouwer in Soest. Zij lieten elke stemgerechtigde een verklaring ondertekenen:

'Ik verklaare mijnen onveranderlijken afkeer van het stadhoudelijk bestuur het Foederalisme de aristocratie en de Regeeringeloosheid.'¹⁸

Deze verklaring ging verder dan eerdere declaratoirs, omdat nu ook het federalisme moest worden afgezworen. Onder de 89 Soesters die hun handtekening plaatsten, waren bekende figuren als Henricus de Beer, Geurt Hilhorst, Henricus Ebbenhorst, Jan Wouterse Bieshaar, Wouter Hendrikse Butzelaar, Peter Michielse Dijkman, Teunis van

Roomen, Wouter Logtestein, Jan Smorenburg, Zeger de Beer, Willem Smits, Toon Claasse Velthuijzen, Gijsbert Hilhorst, Aart Janse van 't Klooster, Jacob Izakke Stalenhoef, Jacobus van Pembroek en Evert Fluijt.

Van anderen ontbraken de handtekeningen echter. Opmerkelijk is dat Teunis Steenbeek, toch een vooraanstaand Soester revolutionair van het eerste uur, niet op de lijst voorkomt. Wellicht was een slechte gezondheid hier de oorzaak van. Hij zou datzelfde jaar nog (op 25 december 1798) overlijden. Een andere mogelijkheid is dat ook hij de revolutie de rug had toegekeerd. Hij had eind 1795 al bedankt als afgevaardigde in het provinciebestuur, hoewel niet zeker is of hij daar ook daadwerkelijk is afgetreden. Als lid van de municipaliteit was hij vaak afwezig geweest op vergaderingen en verkiezingsbijeenkomsten. Onduidelijk is wat zijn positie nu precies was. Anderen die niet tekenden en nog wel in leven waren, waren Cornelis van Altena, Cornelis van den Bremert, Gijsbert Gerritze Schouten, Michiel Dijkman en predikant Frans Hendrik Gelhuis. De eerste vier hadden in het begin van de revolutie in het Comité Révolutionair gezeten en predikant Gelhuis was daarvan de secretaris geweest. Zij waren daarna echter niet

¹⁷ Op de lijst van ingezetenen uit 1802 komt hij niet meer voor. Voor die tijd (in 1799) had hij wel zijn rekening gedaan. GA Soest, Gerecht Soest en Birk (1588-1813), inv.nr. 108.

¹⁸ GA Soest, Gerecht Soest en Birk (1588-1813), inv.nr. 19, 16 april 1797.

meer herkozen. Anderen die niet tekenden waren herbergier en voormalig gerechtsbode Helmus Schimmel en drie oud-schepenen van voor de revolutie: Willem Fluijt, Toon van den Hoeven en Jan Otten van Ommeren.

Een dag na de ondertekening van de verklaring ontbonden de agenten de municipaliteit waarna de vergadering uiteenging en naar herberg De Drie Ringen toog. De agenten gingen met de bode naar het raadhuis en stuurden hem vervolgens naar de herberg om Henricus de Beer, Willem Smits, Gijsbert Hilhorst, Jacob Izakke Stalenhoef en Aart Janse van 't Klooster terug te roepen naar het raadhuis. Zij werden opnieuw als bestuur over Soest en Isselt aangesteld. Schout Geurt Hilhorst, Jan Wouterse Bieshaar en de secretaris waren hier niet bij aanwezig. Vervolgens werd een nieuwe instructie voor het dorpsbestuur voorgelezen. Dat kwam nu onder streng toezicht van het Intermediair Administratief Bestuur (het nieuwe provinciebestuur) te staan. De grondvergaderingen werden opgeheven. Verder moest binnen veertien dagen een lijst worden ingeleverd van 'nutteloze en onwaardige ambtenaaren en bedienden' en moesten binnen vier weken geschikte vervangers worden voordragen. Alle bestuurders moesten beloven dat

zij zich stipt aan de negentien artikelen van deze instructie zouden houden. Zo kwam aan de betrekkelijke autonomie van het dorp en de invloed van de stemgerechtigden van Soest min of meer een einde.

Ommekeer

In 1798 vond in juni nog een tweede staatsgreep plaats, waarbij meer gematigden de macht grepen. Op sommige plekken kwamen oude bestuurders weer terug op hun post. In de notulen van het dorpsbestuur van Soest vinden we daar echter niets over terug. Dat komt waarschijnlijk doordat de zuivering in Soest weinig had voorgesteld, want bijna alle bestuurders, op Jan Bieshaar na, waren door de agenten opnieuw benoemd.

Wisselingen vonden echter wel plaats in 1802. Een jaar eerder was een gematigde grondwet ingevoerd en veel vernieuwingen uit de periode 1798-1801 werden weer teruggedraaid. Doordat aan bestuurders geen politieke eisen meer werden gesteld, konden in sommige plaatsen zelfs oranjegezinden weer op hun oude posten terugkeren. In Soest werd Cornelis Pannekoek, die in het begin van de revolutie als schout was weggestuurd, op 8 september 1802 op eigen verzoek door het provinciebestuur als schout en gadermeester hersteld.¹⁹

¹⁹ In augustus 1803 volgde Cornelis Adriaan Pannekoek zijn vader op als schout. Mogelijk waren leeftijd of een zwakke gezondheid van Cornelis Pannekoek de reden. Hij zou in 1804 of 1805 overlijden.

Cornelis Suijck kreeg op zijn beurt het secretarisambt terug 'op zodanig tractement ende Emolumenten deswegens tevoren genoten.'²⁰ Twee maanden na het herstel van schout en secretaris werd van hogerhand een (gedeeltelijk) nieuw gerecht van Soest aangesteld:

Willem Smits

Frederik Lodewijk Krebs

Evert Fluijt

Hendrik van Batenburg (wegens de buurtschap Hees)

Jan van Leersum

Aart Janse van 't Klooster

Gijsbert Gerritse Schouten

en Cornelis Janse Kok.

Willem Smits, Evert Fluijt en Aart Janse van 't Klooster hadden al veel bestuurservaring, in tegenstelling tot de andere vijf. Toen zij allen op 10 november 1802²¹ in het raadhuis ten overstaan van de herstelde schout de eed af moesten leggen, weigerden ze echter unaniem om hun posten in te nemen. Ruim twee weken later werden opnieuw bestuurders aangewezen:

Willem Smits

Jan van Leersum

Izak Woutersen van Hofslath

Dirk Evertse Timmer

Toon Claasse Velthuijsen

Aart Janse van 't Klooster

Gijsbert Hilhorst

en Peter Michielse Dijkman.²²

Dit keer was Dijkman de enige die weigerde. De rest, onder wie dus drie personen die eerder nog hadden tegengestribbeld, nam zijn functie aan. De vraag is waarom Willem Smits, Jan van Leersum en Aart Janse van 't Klooster aanvankelijk niet wilden, maar uiteindelijk toch toegaven. Was het een protest tegen het herstel van schout Cornelis Pannekoek geweest en zagen zij later in dat dwarsliggen geen zin had? Of was er zoveel druk op hen uitgeoefend dat ze waren gezwicht? Oude bekenden waren verder Gijsbert Hilhorst, die in 1797 in de municipaliteit was gekomen, en Toon Claasse Velthuijsen, die eerder secretaris van één van de grondvergaderingen was geweest, in 1796-1797 korte tijd in de municipaliteit had gezeten en nu terugkeerde in het bestuur. De anderen (Jan van Leersum, Izak Woutersen, Dirk Evertse Timmer en Peter Michielse Dijkman) waren nieuwe gezichten. Van hen hadden de eerste drie in april 1798 de verklaring die aan stemgerechtigden was voorgelegd, niet ondertekend. Datzelfde gold voor Frederik Lodewijk Krebs (maar het is mogelijk dat hij toen nog niet in Soest woonde) en Hendrik van Batenburg, die beiden in 1802 in

²⁰ HUA, Archief Dorpsgerichten (Soest), inv.nr. 1913, 8 september 1802.

²¹ In het protocol staat 1803, maar dit moet 1802 zijn. Ibidem, november 1802.

²² Peter Michielse Dijkman (1770-1845) was een kleinzoon van de eerder genoemde naamgenoot (1712-1793).

eerste instantie waren benoemd, hadden geweigerd en niet opnieuw waren aangesteld. Zij zullen in hun politieke ideeën hooguit gematigd of misschien zelfs reactionair zijn geweest.²³ Opmerkelijk is wel dat zij allen gereformeerd waren.

Verder valt op dat er in Soest geen sprake was van terugkeer naar de oude situatie van voor 1795, zoals in andere plaatsen wel het geval was. Het waren geen oudgedienden die terugkeerden in het dorpsbestuur, maar er waren juist nieuwe namen opgekomen: Jan van Leersum, Dirk Timmer (die actief is geweest als bouwman, dagloner en timmerman) en Isaak Wouterse Hofslath. De laatste hoorde gezien zijn leeftijd – hij was inmiddels 60 of 61 jaar – toch wel tot de oude garde, maar was voor 1795 nooit in aanmerking gekomen voor een bestuursfunctie. Van het toneel verdwenen was Henricus de Beer, die vanaf 1797 buurmeester was geweest. Hij zou in 1805 overlijden en was dus in 1802 nog wel in leven. In zijn plaats werd dat nu Gijsbert Hilhorst, broer van Geurt Hilhorst, die die functie tot 1810²⁴ bleef uitoefenen.

Conclusie

De inval van de Fransen in 1795 en de revolutie die daarop volgde, hebben in Soest zeker hun sporen nagelaten. In materiële zin in de financiële schade en soms sporen van vernietiging waarmee de Franse (en andere) soldaten het dorp achterlieten. Maar ook op bestuurlijk vlak veranderde er heel wat. Het ontslag van schout Cornelis Pannekoek en secretaris Cornelis Suijck in februari 1795 had nogal wat voeten in de aarde. Zij gaven zich niet zo maar gewonnen. Het afzetten van het oude dorpsbestuur ging heel wat makkelijker, maar dat had ook financieel minder te verliezen. Nieuwe namen waren Evert Fluijt, Teunis Steenbeek, Henricus de Beer, Henricus Ebbenhorst, Aart van 't Klooster en Jan Bieshaar. Ook Zeger de Beer, die waarschijnlijk al in 1787 een bekend patriot was in Soest, speelde in zijn functie als secretaris een belangrijke rol in de politieke vernieuwingen in Soest. Maar er waren ook enkele vertrouwde gezichten van vóór 1795 die terugkeerden: molenaar Willem Smits en koopman Geurt Peterse Hilhorst. Smits was reeds in 1780 voor het eerst als schepen benoemd, na eerst al kerk- en armmeester te zijn geweest. Hij had vervolgens

²³ Een andere verklaring voor het niet tekenen in 1798 zou kunnen zijn dat zij toen nog te jong waren om te mogen stemmen.

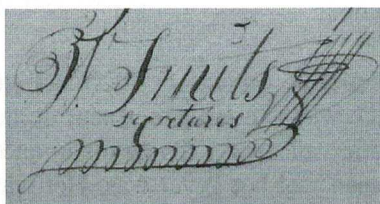
²⁴ Dit blijkt uit de ondertekening van de buurmeestersrekeningen. De rekening van 1806-1807 ontbreekt echter. Naar alle waarschijnlijkheid was Gijsbert Hilhorst ook toen, net als de jaren ervoor en erna, buurmeester. GA Soest, Gerecht Soest en Birk (1588-1813), inv.nr. 108.

onafgebroken in het dorpsbestuur gezeten, totdat hij daarvoor in mei 1796 bedankte. Later keerde hij daarin echter terug.²⁵ Geurt Hilhorst was in 1785 voor het eerst schepen geworden, na al eerder als armmeester te hebben opgetreden. In de Bataafse tijd (vanaf 1795) was hij een belangrijke rol blijven spelen, achtereenvolgens als (provisieel) representant, als vertegenwoordiger in de kwartiersvergadering en vanaf november 1795 tot 1802 als schout van Soest.

Wellicht dankzij de Amsterdammer Jacobus van Pembroek kon Soest in het eerste revolutiejaar een voortrekkersrol spelen in de kwartiersvergadering van Eemland en in het provinciebestuur, waarin twee Soesters een plaats hadden in de plattelandsvertegenwoordiging. Maar aan het eind van 1795 nam het animo om in hogere bestuurslichamen zitting te nemen, af. Willem Smits en Henricus Ebbenhorst namen ontslag uit het dorpsbestuur. Ook aan de geringe opkomst bij verkiezingen is af te lezen dat het aanvankelijke revolutionaire elan tanende was.

In 1798 werd het dorpsbestuur ‘gezuiverd’, maar uiteindelijk keerden bijna alle zittende bestuurders terug. Groter waren de veranderingen in 1802, toen de schout en de secretaris werden hersteld, en een aantal nieuwe mensen

bestuursfuncties kregen toebedeeld. In tegenstelling tot sommige andere plaatsen kwamen er in Soest geen bestuurders van voor 1795 terug, die in de tussentijd aan de kant waren gezet.

Handtekening Willem Smits 1809

²⁰ In 1805 zou hij secretaris van Soest worden

SOESTER VERENIGINGEN (DEEL 11): SEC

Wim de Kam

In de Soester Courant van 22 april 2009 stond boven de kop van een artikel: "SEC moet weer SEC worden".

Die kop heeft zowel betrekking op het verleden, heden als toekomst van deze club. Als HVS zijn we met name geïnteresseerd in de historie en daarop zullen we ons dan ook richten. We werden mede geïnspireerd daartoe omdat tijdens een bijeenkomst in het Museum Oud Soest in maart van dit jaar een drietal leden van SEC (waaronder de in historie ook zeer geïnteresseerde Jan Veldhuizen) wegens hun verdienste voor de club het erespeld van de KNVB kregen opgesteld. De genoemde Jan Veldhuizen is al sedert de jaren veertig van de vorige eeuw actief voor de club. Wij gaan echter verder terug in de geschiedenis om de primaire vraag te beantwoorden: Hoe en wanneer is SEC ontstaan. Laten we maar met de deur in huis vallen. SEC is opgericht op 1 augustus 1938. Op die datum fuseerden de twee voetbalverenigingen "Soest" en "ESVAC", die beide waren opgericht in 1923. De naam SEC betekent: Soest Esvac Combinatie.

Omdat de wortels dus in de jaren twintig liggen zullen we eerst even stilstaan bij de beide clubs waaruit SEC is ontstaan. (overigens waren er in de peri-

ode voorafgaande aan het ontstaan van SEC nog een aantal voetbalclubs actief. Zo was er in 1923 al de club DOSKO, die speelde op een terrein aan de Koudhoornlaan; deze club is vermoedelijk in 1926 opgeheven. Wellicht werd die opheffing mede veroorzaakt omdat in 1926 werd opgericht de r.k. voetbalclub De Ploeg, die later (1932) als naam kreeg Be Quick en na de fusie met de in 1934 opgerichte vereniging DIOS (de r.k. voetbalvereniging in Soestdijk) in 1945 is opgegaan in BDC(Be Quick Dios Combinatie). In 1970 werd de naam omgedoopt tot S.O.Soest. Eind jaren twintig en begin jaren dertig was er ook nog de voetbalvereniging Soestdijk. De verdwijning van deze club heeft mogelijk mede te maken met de komst van de al genoemde r.k. voetbalvereniging Dios. De voetbalclub Soestdijk werd ook wel aangeduid als de club van Gart van Dijk en speelde op een terrein aan de Kostverlorenweg. Op S.O.Soest (en de voorgangers), alsmede op voetbalverenigingen Hees en VVZ zal later in deze serie over de verenigingen aandacht worden gegeven; dat geldt ook voor de voetbalvereniging in Soesterberg die in 1922 was opgericht.)

is nog steeds aanwezig en de laatste gebruiker was de korfbalvereniging De Eemvogels. *(vóór de oorlog in de jaren dertig heeft ook de vereniging Be Quick op dat terrein gespeeld en na de oorlog de voetbalvereniging VVZ)*. Overigens heeft men (de voetballers van de voetbalvereniging Soest) daar niet lang gespeeld want als volgend speelveld wordt genoemd een terrein aan de Soesterbergsestraat hotel De Boschvijver op de hoek Hildebrandlaan-Soesterbergsestraat. Later vestigde zich op die plek het restaurant 'La Grand Boeuf', dat in 1991 door brand is verwoest. Nu zijn er woningen gebouwd. Overigens is hotel De Boschvijver ter plekke pas ontstaan in het midden van de jaren dertig. In 1920 is op de betreffende plek gebouwd een bungalow, die later (begin jaren dertig) in gebruik is genomen als pension Dennenhof en in 1935 na een aanzienlijke aanbouw is uitgebreid tot

hotel De Boschvijver. Het is niet geheel duidelijk geworden of dit terrein (dus het terrein nabij het latere hotel De Boschvijver) hetzelfde terrein was als het trapveldje waarop men in 1922 al voetbalde, maar het lijkt er wel op. In een interview met een oud-speler van die club in 1988, Renger Jansen, stond het volgende vermeld:

"aan de Vondellaan, achter een eikenwal huisde de voetbalvereniging 'Soest' op een veld met molshopen dat niets met een echt voetbalterrein te maken had".

In het boekje 'Kent u ze nog de Soestenaren' staat vermeld dat men voetbalde op een terrein genaamd "Boslust", gelegen tussen de Vondellaan en Bartolottilaan (en dat was waarschijnlijk hetzelfde terrein als nabij het latere hotel De Boschvijver), want de eigenaar van het terrein Boslust woonde op het adres Soesterbergsestraat 25c (nummering

*Hotel de Boschvijver
op de hoek
Hildebrandlaan-
Soesterbergsestraat*

van destijds). In 1927 vroeg het bestuur aan het college van burgemeester en wethouders toestemming om De Harmonie te laten optreden op het terrein, ter opluistering van een groot kinderfeest. De toestemming werd geweigerd omdat het gemeentebestuur het terrein ongunstig vond liggen. Wel werd toestemming verleend om een bescheiden collecte te houden ter financiering van het kinderfeest. Sportief werd het seizoen 1926 /1927 wel een succes want de club promoveerde op dat terrein naar de 2e klasse.

Men heeft er niet lang gezeten, want vervolgens verhuisde de club naar de Koudhoornweg (nu Bosstraat) naar de plek waar nu ongeveer het hoofdveld van SEC is gelegen (nabij café Bosch en Duin). Waarschijnlijk is het terrein Boslust in 1927 verkocht voor woningbouw. In ieder geval heeft de eigenaar (Wijburg) toen de gemeente verlaten.

In het boekje 'Kent u ze nog de Soestenen' is een foto opgenomen van het elftal dat in het seizoen 1926/1927 van de 2e klasse van UPVB (Utrechtse Provinciale Voetbal Bond) promoveerde naar de eerste klasse. Een paar jaar later volgde promotie naar de 4^e klas van de KNVB, waarbij Coen van der Tak volgens het getuigenis van oud-spelers de sterren van de hemel speelde in een beslissende wedstrijd tegen Elinkwijk.

Op de foto staan verschillende personen die aan de wieg van de voetbalvereni-

ging hebben gestaan, o.a. Toon Roest, Bas Vermeulen, de gebr. Veenendaal en Willem van de Hoek(voorzitter). Laatstgenoemde staat een beetje op de achtergrond omdat hij volgens oud-speler Jo de Rijk "door de KNVB voor een kleinigheid was geschorst en daarom niet op de foto mocht". Hoewel hij niet op de foto staat werd in krantenpublicaties als drijvende kracht van de voetbalvereniging Soest ook vermeld Gerrit Egdome.

Na de promotie na de 4^e klas KNVB ging het wat minder met de club en kostte het moeite om in die klasse te blijven. Dat kwam mede omdat een aantal belangrijke spelers van de club (de gebr.Veenendaal) de club hadden verlaten. In 1934 vertrok volgens de gegevens uit het bevolkingsregister de sterspeler Coen van der Tak uit Soest naar Arnhem. Of hij toch nog een tijd bij Soest is blijven voetballen is niet geheel duidelijk, maar in De Koerier van 20 september 1978 is een foto opgenomen, ingezonden door J.J.Abbel (de man van de Soester Ijzergieterij) waarop een elftal van het seizoen 1937/1938 staat afgebeeld met daarop volgens het bijschrift "de legendarische Coen van der Tak en volgens Jan Abbel de man waarom het gehele team draaide". In de eerste helft van de jaren dertig werd de voetbalvereniging Soestdijk die speelde aan de Kostverlorenweg opgeheven en ging een groot deel van de spelers over naar de voetbalclub Soest.

Voetbalvereniging ESVAC

Nu dan de andere wortel van SEC, en dat was de Eerste Soester Voetbal en Atletiekclub (afgekort ESVAC). Deze club is opgericht op 3 oktober 1926 in lunchroom "Zonneheuvel". In het boekje "SEC 1923-1978" staat over de oprichtingsvergadering o.a. het volgende vermeld:

"Wel bestaan in deze gemeente reeds twee voetbalverenigingen, doch beide kwijnen door gebrek aan orde en goede leiding. De voorlopige commissie deelde mee, dat het doel was, alhier op te richten een goed georganiseerde, sterke voetbalclub met beschaafde manieren, waarbij o.a. het vloeken streng geweerd zal worden. Daar een goed voetballer moet beschikken over algemeen ontwikkelde spieren, is de beoefening der atletiek onmisbaar".

U kunt uit dit citaat proeven een zich afzetten tegen de voetbalclubs Soest en DOSKO en de "nette heren" tegenover "de ruwe arbeiders". Het standverschil werd niet overbrugd en het boekje vervolgt het verslag over de oprichtingsvergadering dan ook met de mededeling: "Daar de leden van de reeds bestaande voetbalclubs voorlopig niet konden besluiten om tot eene fusie over te gaan, noch zich eventueel aan te sluiten, verlieten zij de vergadering". Vervolgens werd ESVAC opgericht, waarbij enigszins arrogant deze club in de naamgeving werd aangeduid als "**Eerste**" voetbalclub.

Voor de club werd beschikbaar gesteld een terrein door dhr. Wijburg achter zijn woning Soesterbergsestraatweg 25c. Dhr. Wijburg was zoals hiervoor reeds is vermeld eigenaar van het terrein Boslust. Het lijkt er op dat dit hetzelfde terrein is dat hiervoor al is aangeduid als het terrein nabij hotel de Boschvijver en mogelijk zelfs hetzelfde terrein als het trapveldje achter de woning waar de woning van de heer Roest zich bevond, waar de voetbalvereniging Soest onofficieel in 1922 nog voetbalde. Als dat zo is dan zou dit verklaren waarom de voetbalvereniging Soest in de beginfase van haar officiële bestaan daar niet meer voetbalde maar op het terrein aan de Bliklaan. De vraag doet zich dan echter wel voor of de voetbalverenigingen Soest en ESVAC toch gedurende een bepaalde periode op hetzelfde terrein hebben gevoetbald want zoals reeds opgemerkt is de voetbalvereniging Soest op een gegeven moment gaan spelen op het terrein bij De Boschvijver en heeft ESVAC tot 1928 gevoetbald op het terrein van Boslust. Hoewel er al in 1924 pogingen werden gedaan tot samenwerking tussen beide clubs bleken de cultuurverschillen te groot en was er onderlinge concurrentie. Dat pleit tegen de veronderstelling dat ze samen een terrein gedurende een bepaalde periode hebben gedeeld, maar als die veronderstelling niet juist is dan moeten de terreinen waarop de clubs in 1926 hebben gevoetbald heel dicht bij elkaar hebben

gelegen. In ieder geval moesten de gebruikers na het vertrek van de eigenaar omzien naar een ander terrein.

Het ging ESVAC op het eerste terrein aanvankelijk niet direct voor de wind. In 1924 brak er brand uit in het clubgebouwtje (een schuur die door Wijburg ter beschikking was gesteld) op een moment dat de vrijwillige brandweer daar in vergadering bijeen was. De brandweerlieden konden niet verhinderen dat het gebouwtje volledig afbrandde.

Ook in sportief opzicht maakt de club in de eerste periode geen grote vooruitgang. Men bleef steken in de 3^e klasse van de Utrechtse bond en men zag dat de spelers van de voetbalvereniging Soest tot tweemaal toe in korte tijd promoveerden. Door tegenstanders werd ESVAC in die tijd ook wel smalend aangeduid als 'de eliteclub' of de 'witte boordenclub'. Beter was het wellicht te spreken over een club van middenstanders want die waren in ruime mate vertegenwoordigd. En van de oprichters was kapper Wiersma van de Torenstraat. Een andere drijvende kracht uit de beginperiode was de heer Clements. Na de in sportief opzicht matige start vond men later de weg omhoog. Er werden nogal wat 'buitenlanders' (niet Soesters) aangetrokken en promotie vond plaats naar de eerste klas van de Utrechtse bond (wat nog altijd lager was dan de 4^e klas KNVB waarin Soest voetbalde).

Wellicht dat tot de weg omhoog ook

heeft bijgedragen de nieuwe accommodatie die op 5 augustus 1928 in gebruik werd genomen in het Van Lenneps sportpark (later het Dekethpark naar burgemeester Deketh genoemd) aan de Schrikslaan. Voorzitter van de club in de jaren dertig was o.a. de bekende mr.J.H. van Doorne, advocaat en een tijdlang raadslid van de gemeente Soest. Later werd hij benoemd tot erevoorzitter.

In de loop van de jaren dertig werd de roep om samenwerking tussen de clubs Soest en ESVAC steeds luider. Wellicht dat de concurrentie veroorzaakt door de heropleving van de voetbalclub Be Quick en de komst van de voetbalclub DIOS daartoe ook hebben bijgedragen. Bovendien waren de jaren dertig in economisch opzicht natuurlijk moeilijke jaren. Ook toen was het echter geen gemakkelijke klus om gelet op de cultuurverschillen tussen beide clubs om samenwerking te bereiken.

Uiteindelijk lukte het een commissie van goede diensten bestaande uit de heren Donker, Lisee en Zadelhoff (de latere wethouder) om de beide clubs bij elkaar te brengen.

SEC

Op 1 augustus 1938 kwam in een bovenzaal van het toenmalige hotel Ockhuijzen (hoek Heuvelweg-Burg.Grothestraat) de fusie tot stand en kwam de Soest Esvac Combinatie (SEC) tot stand. Dhr. Donker werd de eerste voorzitter. In sportief opzicht was er een uit-

stekende start voor de nieuwe combinatie, want het eerste elftal behaalde in het seizoen 1938/1939 de kampioenstitel van de vierdeklasse KNVB. Promotie naar de 3^e klas vond echter niet plaats omdat de promotiewedstrijden in concurrentie met andere regionale kampioenen niet met succes konden worden afgerond.

Oorlogsjaren

Tijdens de beginjaren van de oorlog ging het voetbal gewoon door. In het seizoen 1941/1942 werd het eerste elftal van de club opnieuw kampioen, maar opnieuw lukte promotie niet.

Spannend in de competitie waren vooral de wedstrijd tegen Quick uit Amersfoort en dat het ook toen niet altijd pais en vree was bij voetbalwedstrijden kan

worden afgeleid uit een gebeurtenis uit 1943. Na afloop van de strijd tegen Quick vond er een grote kloppartij plaats op het Quickterrein 'Dorrestein'. De voorzitter Donker werd o.a. geveld. De SEC-supporters lieten zich bepaald niet onbetuigd en werden door de KNVB verantwoordelijk gesteld voor de voetbalrel. SEC werd veroordeeld om twee wedstrijden zonder publiek te spelen. Dit had echter weinig effect want de bewoners van de woningen aan de Beetslaan stelden het pad achter hun huizen ter beschikking van de supporters van SEC. Er werd zelfs entreegeld geheven dat na afloop van de wedstrijd aan SEC werd overgedragen. In sportief opzicht nam SEC wraak op Quick Amersfoort want tijdens die wedstrijd werden de Amersfoorters die met 3-0

voorstonden alsnog verslagen met 4-3. Tijdens die wedstrijd dreigde ook een razzia van de Duitsers. Als gevolg daarvan rende de SEC speler Cees Reijers, die was ondergedoken in Amsterdam maar door het Sec-bestuur was overgehaald om deze belangrijke wedstrijd toch mee te spelen, het veld af om een veilig heenkomen te zoeken.

Aan het eind van de oorlog speelde SEC in een noodcompetitie.

Na de oorlog

Van de jaren na de oorlog staat voor ouderen in de SEC-gelederen nog heel goed in het geheugen gegrift, de ontmoeting met Engelse voetballers en met name de reis die het SEC-elftal met aanhang in 1948 naar Engeland maakte is velen bijgebleven. In 1947 en 1948 werd het eerste elftal kampioen maar wist geen promotie te realiseren. Ook de junioren A werden tweemaal achter elkaar kampioen. Er was dus perspectief op een weg omhoog.

Inmiddels was er in bestuurlijk opzicht een wisseling van de wacht. Voorzitter Donker werd opgevolgd door dhr. Zimmermann. Die trachtte een uitbreiding bij de gemeente te bewerkstelligen van het aantal velden, maar ving voorlopig bot. Een noodoplossing werd gevonden op het terrein aan de Kostverlorenweg (op een terrein nabij de boerderij van Manus Verwoerd waar vroeger ook de voetbalvereniging Soestdijk had gevoetbald. Daar gingen de lagere elftal-

len en de jeugd spelen nadat het terrein weer geschikt was gemaakt voor voetbal.

Op voorstel van voorzitter Zimmermann (directeur van TBS) werd besloten terug te keren naar het voormalige terrein aan de Bosstraat waar de voetbalvereniging Soest in de jaren dertig had gevoetbald. Daar gingen wel een aantal emotionele ledenvergaderingen (in restaurant De Schouw en café Royal, bij de autokluis van Alblas) aan vooraf. Op 30 september 1951 werd door burgemeester Bentinck de opening verricht van de nieuwe accommodatie aan de Bosstraat. In de periode daarna was er een grote opbloei van de jeugdafdeling. In sportief opzicht ging het echter in die periode met het eerste elftal toch iets minder.

In 1954 kwam er in bestuurlijk opzicht een einde aan de periode Zimmermann. De voorzittershamer werd toen overgenomen door dhr. Wilhelm, die voordat hij zich in Soest vestigde voorzitter was geweest van de voetbalvereniging PEC in Zwolle. De start van het nieuwe bestuur was echter moeizaam en in 1955 werd het bestuur versterkt met leden van de actieve jeugdcommissie, waaronder de al genoemde Jan Veldhuizen en Roeymans. Daarmee werd de basis gelegd voor een in bestuurlijk opzicht stabiele periode.

In het seizoen 1957/1958 werd het eerste elftal van Soest weer kampioen en slaagde er vervolgens ook in te promoveren naar de 3e klas KNVB. Een ware

triomftocht volgde door Soest vanaf het toenmalige hotel Trier naar het toenmalige café-restaurant De Gouden Ploeg

De zestiger en zeventiger jaren.

In de zestiger jaren ontwikkelde SEC zich voorspoedig. Op 1 september 1960 werd in hotel Eemland de SEC honkbalafdeling opgericht (later is die afdeling in goed overleg verzelfstandig tot een eigen vereniging (de Knickerbockers). In 1965 werd gestart met een zaterdagafdeling en het eerste SEC elftal dat in die competitie speelde werd al na 2 jaar kampioen van de klasse waarin ze waren ingedeeld.

Een hoogtepunt was ook de realisering van het eigen clubhuis in 1966 naar een ontwerp van architect Dik Renooy (een keeper van één van de SEC-elftallen). De bouw werd gecoördineerd door Henk Tuenter en sterk gesponsord door het SEC-lid Willem Uijland van het bouwbedrijf gebr. Uijland. De opening werd verricht door wethouder Klaas de Haan.

Waar in het voorgaande vele horeca-gelegenheden zijn genoemd waar vergaderd of bijeengekomen werd, kwam met een eigen clubhuis daaraan een einde en werd de horecavoorziening in eigen beheer verzorgd en een bron van mede-financiering van het clubleven.

Het clubleven werd flink bevorderd en ondersteund door tal van evenementen, met als drijvende krachten Roel ten Hove, Wout de Bruijn en Fred Spijker

vaak samen met hun vrouwen. Vóór de jeugd werden trips georganiseerd naar het buitenland terwijl ook buitenlandse verenigingen gastvrij werden ontvangen voor een tegenbezoek. Tevens zorgde men voor deelname aan de KNVB jeugdkampen.

Toch verliep niet alles crescendo in de jaren zestig. Het slot van de competitie 1967/1968 verliep voor het zondagelftal dramatisch. Men dacht de plek in de derde klasse van de KNVB veilig te hebben gesteld na een overwinning op Zeist met 3-2. Zeist tekende echter protest aan tegen het feit dat SEC na rust twee invallers in het veld had gebracht terwijl er maar één was toegestaan. Hoewel inderdaad de regel was overtreden beslist de KNVB aanvankelijk dat de wedstrijd niet behoefde te worden overgespeeld. Na een protest van Zeist kwam de KNVB terug op haar besluit en besliste dat de wedstrijd toch moest worden overgespeeld. SEC spande een kort geding aan tegen de Bond, maar de rechter stelde op 7 juni 1968 de KNVB in het gelijk. SEC verloor vervolgens de beslissende wedstrijd en degradeerde naar de 4^e klas. En daar is men een hele tijd gebleven.

Hoewel in 1978 volop het 55 jarig bestaan van de club werd gevierd werden de daaraan voorafgaande jaren toch aangemerkt als de magere jaren.

De laatste decennia

Anders dan de beginperiode zullen we

de ontwikkelingen in deze decennia slechts kort belichten omdat de afstand historisch gezien tot deze periode nog zeer kort is. Vermeldenswaardig is dat gestart werd in de jaren tachtig met zaalvoetbal, terwijl voor het veldvoetbal de zaterdagafdeling meer floreerde dan de zondagafdeling. Weliswaar slaagde de zondagafdeling er in 1985 opnieuw in derdeklasser te worden, maar het werd in de daarop volgende tien jaar toch een beetje heen en weer varen tussen de derde en vierde klas. Nadat in 1991 een succesvolle reünie was georganiseerd, werd bij het zeventig jarig bestaan van de club in 1993 opnieuw feest gevierd, waarbij o.a. acte de présence werd gegeven door de oud-keepers Nico van Zoghel en Piet Schrijvers, die in hun jeugd in de SEC-kleuren hadden gespeeld alvorens door te dringen naar het nationaal niveau.

Toch werden de problemen voor de club in de jaren negentig groot. Een groot gebrek was er aan leidinggevend kader. Een discussie ontstond over de integratie (fusie) van de voetbalverenigingen S.O. Soest en SEC. De uitkomst van die discussie was echter voor SEC onbevredigend en de ledenvergadering besliste zelfstandig verder te gaan. In 2008 was er opnieuw discussie over een fusie, ditmaal tussen de voetbalvereniging Hees en SEC, maar uiteindelijk vond ook die geen doorgang omdat naar het oordeel van SEC door de gemeente onvoldoende medewerking werd verleend aan

de wensen ten aanzien van de accommodatie. En dan zijn we weer terug bij het begin waar we melding hebben gemaakt van een bericht waaruit blijkt dat opnieuw een aantal mensen klaar staan om SEC verder de toekomst en dus ook de geschiedenis in te dragen. Op een reclamebod bij binnenkomst van Soest lezen we: "Een rijke historie is een bron van inspiratie voor de toekomst".

BIJ DE SAMENSTELLING VAN DIT ARTIKEL HEB IK DANKBAAR GEBRUIK GEMAAKT VAN EEN SERIE ARTIKELEN DIE IN 1978 VERSCHENEN IN HET WEEKBLAD DE KOERIER EN IN 1991 IN DE SOESTER COURANT. OOK HET JUBILEUMBOEKJE 'SEC 1923-1978' HEB IK GERAADPLEEGD. DIE WAREN ME TER BESCHIKING GESTELD DOOR JAN VELDHUIZEN HIJ HEEFT ME OOK IN ANDER OPZICHT DE NODIGE INFORMATIE VERSTREKT. WAARVOOR IK HEM HARTELIJK DANK WIL BEDANKEN. OMDAT DE FEITELIJKE GEGEVENS IN DE BRONNEN NIET ALTIJD MET ELKAAR IN OVEREENSTEMMING WAREN KOSTTE HET 'RECONSTRUEREN' VAN DE GESCHIEDENIS DE NODIGE MOEITE. DHR. PIEKEMA VAN HET GEMEENTE-ARCHIEF WIL IK OOK BEDANKEN VOOR ZIJN HULP BIJ HET ZOEKEN VAN DE NODIGE GEGEVENS.

“AKTE VAN SCHEIDING DES BOEDELS VAN GIJSBERTJE SCHOONDERBEEK EN WIJLEN HAREN ECHTGENOOT TEUNIS PIETERSE KUIJER”

Wim Peters

In het archief van de Historische Vereniging bevindt zich het Extract van de “Akte van Scheiding des boedels van Gijsbertje Schoonderbeek en wijlen haren echtgenoot Teunis Pieterse Kuijer”. Een kleine beschouwing daarvan.

Op 5 februari 1814 wordt – als oudste – in het gezin van **Cornelis Schoonderbeek** en **Rutje van ‘t Klooster**²⁶, **Gijsbertje (Giepje)** geboren. Het gezin Schoonderbeek woont in Eemnes.

Cornelis is landbouwer op de Valkenhoef in Eemnes.²⁷ Tussen 1828 en 1830 verhuist het gezin naar Baarn.

Gijsbertje trouwt op 24 oktober 1837 in Baarn met de dan 21-jarige Anthonius (Teunis) Kuijer, geboren in Baarn.²⁸ Hij is een zoon van het echtpaar **Peter Kuijer en Evertje Ebbenhorst**.

Het gezin gaat wonen in Soest en krijgt 12 kinderen, waarvan er 6 volwassen worden:

Evertje, geboren op 18 maart 1838 in Soest. Zij trouwt op 15 oktober 1870 met **Geurt Stoutenburg**, zoon van Willem en Gijsje Keizer. Geurt was eerder gehuwd geweest met Maria Hogenboom. Hij overlijdt op 29 juli 1899 in Eemnes. Evertje overlijdt daar een kleine zes jaar later op 28 februari 1905. Zij krijgen vier kinderen.

Cornelis, geboren op 23 juni 1839 te Soest en daar overleden op 24 maart 1840

Peter, geboren op 26 juli 1840 te Soest en daar overleden op 23 september 1840

Rijkje, geboren op 1 september 1841 te Soest en overlijdt daar ook op 23 november 1909. Zij trouwt op 2 mei 1874 met **Hendrikus But(s)zelaar**, zoon van Hendrikus en Aaltje Broek, geboren in Soest op 30 oktober 1839 en daar overleden op 30 januari 1912.

Peter, geboren op 7 november 1842 te Soest en daar overleden op 6 oktober 1898, 55 jaar oud. Peter trouwt op 19 november 1881 (hij is dan 39) met Antje van Roomen, dochter van Willem en Maria Hilhorst, geboren op 15 september 1857 in Soest en daar overleden op 25 augustus 1927. Zij kregen 10 kinderen, waarvan er 2 jong zijn overleden.

²⁶ bron: archief Amersfoort, Register van geboorten Eemnes 1814.

²⁷ Van ‘t Klooster en Van Klooster door de eeuwen heen blz. 98.

²⁸ bron: archief Amersfoort, Huwelijken Baarn 1837, aktenummer 10.

Cornelis, geboren op 21 juli 1845 te Soest en daar ook overleden op 14 januari 1915. Hij trouwt in Eemnes op 25 juni 1872 met Hendrica van 't Klooster, dochter van Hannes en Aaltje van Schutterhoef en gaat daar ook wonen. Hendrina is geboren op 12 februari 1843 en overleden op 27 maart 1909.

Gijsbertus, geboren op 9 maart 1848 in Soest, hij is jong gestorven op 20 september 1850

Jan, de tweelingbroer van Gijsbertus, is al op 23 maart 1848 overleden (twee weken oud)

Johannes, geboren op 4 december 1849 in Soest en ook heel jong overleden op 15 september 1850

Geertruida, geboren op 18 mei 1851 te Soest en daar een dag later (18 mei 1851) overleden

Geertruida, geboren op 27 februari 1854 in Soest en daar overleden op 29 oktober 1930. Zij trouwt op negentig-jarige leeftijd op 10 juni 1893 met

Frans Stalenhoef uit Eemnes, zoon van Jan en Marretje Makker. Frans is in Eemnes geboren op 17 juli 1853 en is overleden op 13 mei 1929 in Soest.

Marritje, geboren op 25 maart 1856 in Soest en overleden in Zwollerkerspel op 4 maart 1929. Zij huwt op 29 april 1882 met **Antonius Franciscus Reu-**

Rijkje Butzelaar – Kuijer

vekamp uit Zwollerkerspel (daar geboren op 16 april 1852 en er overleden op 25 mei 1938), zoon van Jan en Johanna Rankenburg.

In het Extract van de “*Akte van scheiding der boedels van Gijsbertje Schoonderbeek en wijlen haren Echtgenoot Teunis*

²⁹ Origineel in het archief van HVS.

³⁰ bron: gemeentearchief Soest, Register van overlijden Soest 1875, aktenummer 29.

³¹ collectie G.J.M.Derks.

Hendrik Butzelaar

Pieterse Kuijer en de nalatenschap voor laatstgemelden aan Rijkje Kuijer echtgenote van Hendrikus Butzelaar Hendrickzoon. in dato 26 september 1879" vinden we de familieleden terug. Aanleiding tot het opstellen van deze overeenkomst van scheiding en deling is het overlijden van Teunis (Antonis) Kuijer. Volgens de bewuste akte is hij op 4 april 1875 in Soest overleden. De

digitaal gemaakte overlijdensaanteekening spreekt over 7 april. Elk van de kinderen krijgt een extract van de akte, die specifieke bepalingen bevat. Waar ons archief beschikt over het extract, dat de familie Butzelaar – Kuijer is uitgereikt, is niet volledig na te gaan uit welke goederen en geld de totale erfenis heeft bestaan. De akte luidt – voor zover lezenswaard - als volgt:

Voor Hermanus Pen notaris residerende te Baarn, arrondissement en provincie Utrecht, in tegenwoordigheid van de na te noemen en mede ondertekende getuigen, zijn verschenen

Gijsbertje Schoonderbeek zonder beroep wonende te Soest weduwe van **Teunis Pieterse Kuijer** overleden te Soest den vierden April achttienhonderd vijfenzeventig, ten deze handelende:

Eerstelijk uit hoofde der tusschen haar en gemelden haren overleden Echtgenoot, met wien zij onder de werking der voormalige Franschen wetgeving hier te lande zonder huwelijkscontract is gehuwd geweest, bestaan hebbende wettelijke algeheele gemeenschap van goederen³² en

Ten tweede als Erfgename van gezegden haren echtgenoot voor het beschikbare of een vierde gedeelte zijner nalatenschap, krachtens deszelfs testament den

³² Het Burgerlijk Wetboek, weliswaar gebaseerd op de Franse Code Civil, is eerst in 1838 ingevoerd. Gijsbertje is een jaar eerder met Teunis getrouwd.

tweeden December achttien honderd vier en zeventig voor den ondergeteekenden notaris en getuigen verleden na het overlijden des testateurs geregistreerd, ter eerster zijde.

Peter Kuijer, landbouwer wonende te Soest, ter tweede zijde,

Cornelis Kuijer, landbouwer en kastelein, wonende te Eemnes ter derder zijde,

Hendrik Butselaar, Hendrikuszoon, landbouwer, wonende te Soest als in algeheele gemeenschap van goederen gehuwd met **Rijkje Kuijer**, ter vierder zijde,

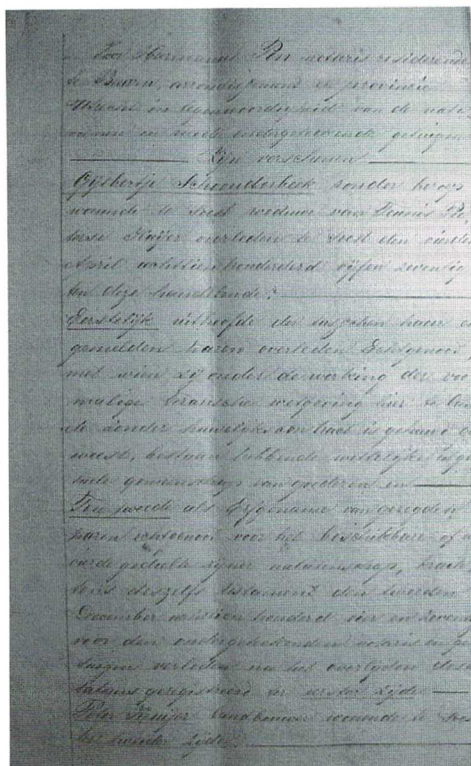
Geurt van Stoutenburg, landbouwer, wonende te Eemnes als in algeheele gemeenschap van goederen gehuwd met **Evertje Kuijer**, ter vijfder zijde,

Geertruida Kuijer, meerderjarig, ongehuwd, zonder beroep, wonende te Soest, ter zesder zijde

En **Marritje Kuijer**, meerderjarig, ongehuwd, zonder beroep, wonende te Soest, ter zevender zijde.

Allen aan den ondergetekenden notaris bekend.

Zijnde de gezegden Peter – Cornelis – Rijkje – Evertje – Geertruida en Marritje Kuijer als de eenige nagelatene kinderen en erfrechthebbende afkomelingen van bovengenoemden Teunis Pieterse Kuijer, geboren uit zijn huwelijk met genoemde Gijsbertje Schoonderbeek, in verband met voormeld testament, bevoegd en gerechtigd zich te

Akte Kuijer

stellen en te gedragen als erfgenamen van die hunnen vader voor de onbeschikbare of drie vierde gedeelten zijner nalatenschap

En gaven de comparanten te kennen: Dat zij bij de tegenwoordige akte wilgende overgaan tot scheiding en verdeling zoo van den gemeenschappelijken boedel van de comparante Gijsbertje Schoonderbeek, en wijlen haren echtgenoot meergenoemden Teunis Pieterse Kuijer, als der nalatenschap van laatst-

gemelden, voor af dienaangaande opmerken:

Eerstelijk. Dat de comparanten het onnoodig hebben geacht van dien boedel en nalatenschap een inventaris te doen opmaken aangezien zij allen de vrije beschikking over hunnen goederen hebben en hun den toestand daarvan volkomen bekend is.

Ten tweede. Dat meergemelde Teunis Pieterse Kuijer bij bovenaangehaald testament aan zijn zoon den comparant Peter Kuijer heeft gelegateerd tegen de uitkering en voldoening eener som van Tien duizend gulden in de massa zijner nalatenschap de hem toebehorende helft in de hierna in Artikel een der baten des Gemeenschappelijken boedels breeder te omschrijven onroerende goederen.

(Uiteraard ontbreekt – zoals hiervoor al aangegeven - een beschrijving van de massa van de gemeenschappelijke boedel. Het inzien van de volledige boedelscheiding van 26 september 1979³³ zou ons verder kunnen brengen)

Ten derden. *Dat de onroerende goederen en roerende goederen tot voorschreven boedel en nalatenschap behorende in deze scheiding zullen worden gebracht en verdeeld voor de prijzen waarop die ongeacht de beschikking vervat in het zoo even aangehaald testament, waarvan de comparant Peter Kuijer bij deze verklaart afstand te doen, door de com-*

paranten met onderling goed vinden zijn geschat geworden.

(De oudste zoon Peter deed dus afstand van het geldbedrag dat zijn vader hem bij testament had toegewezen. Van enige druk van de kant van zijn broer, zijn zwagers of zijn beide zussen, danwel zijn moeder is zeker geen sprake. Allen verklaren immers het onnodig te achten een inventaris van de goederen te maken)

En ten vierde. Dat deze scheiding wordt geacht plaats te hebben met de dagteeking dezer akte, op welk tijdstip de comparanten de aan hen toebedeeld worden de goederen zullen kunnen aanvaarden mitsgaders in het bezit en genot daarvan treden zullen, terwijl de grond en andere lasten waarmede dezelve zijn bezwaard, voor ieders rekening zullen ingaan met den Eersten Januari des aanstaanden Jaars achttien honderd tachtig, zullende ook tot heden bij den door den boedel verschuldigde geldsommen de renten worden berekend sedert hunne laatst respectieve vervaldagen

Na deze opmerkingen doen de comparanten als nu volgens de massa des gemeenschappelijken boedels van den overleden Teunis Pieterse Kuijer en zijne nagelatene weduwe de comparante Gijsbertje Schoonderbeek vervolgens de nalatenschap van eerst gemelden, met eene uitrekening van het aandeel ie-

³³ archief Eemland, Notarieel Archief Baarn, Inv 434 (Harmanus Pen) akte 6285.

der der partijen in het zuiver overschot daarvan competerende en eindelijk de scheiding en verdeling zelve, alles in voege en manieren als volgt:

Het extract van de akte geeft daarna een beschrijving van hetgeen aan Hendrik Butselaar, echtgenoot van Rijkje Kuijer wordt toebedeeld. Hij krijgt bijna 2 hectare weiland in Baarn. Dat is een deel van *“de vaste goederen behoorend tot de particulieren nalatenschap van den overledene meergenoemde Teunis Pieterse Kuijer, en dat deze daarvan eigenaar is geworden bij acte van scheiding des boedels zijner ouders Peter Kuijer en Evertje Ebbenhorst, den Elfden Augustus achttien honderd twee en vijftig voor den onderteekende notaris en getuigen verleden, geregistreerd overgeschreven ten kantore van de bewaring der hypothecken te Amersfoort den zesden September daaraanvolgende in deel 86, nummer 23.”* De waarde van het weiland wordt geschat op 1500,- gulden. De *“deelbare massa”* (zijnde drie/vierde deel) wordt over de zes kinderen verdeeld. Elk krijgt een bedrag van 3487,50 gulden en Gijsbertje behoudt een/vierde deel. De familie (Gijsbertje) was bepaald niet onbemiddeld! De akte wordt verleden op 26 september 1879 *“binnen de Gemeente van Soest ten woonhuize van de comparante weduwe Kuijer, in tegenwoordig-*

Bid voor de Ziel van Zaliger
Gijsbertha Schoonderbeek
 weduwe van
ANTONIUS KUIJER,

Overleden na het ontvangen der H.H. Sacramenten te Soest den 19 Juni 1892 in den ouderdom van bijna 79 jaren en begraven den 23 daaropvolgende op het R. K. Kerkhof aldaar.

Zalig is de mensch die kwelling onderstaat, dewijl hij, als hij beproefd zal zijn, de kroon des levens zal ontvangen welke God beloofd heeft diegenen die Hem beminnen. Jac. I - 12.

Zij was een voorbeeldige moeder en het aandenken der deugdzamen waardig. Zij was beter dan alle rijkdommen, hare wegen waren schoon en al hare paden vreedzaam.

2 Mach. VII, 20 Prov. III, 15, 17.

Zij verlangden ontbonden te worden en met Christus te zijn. St. Paul.

Dierbare kinderen! Ik sterf maar mijne liefste sterft niet, ik zal u beminnen in den Hemel, gelijk ik op aarde U heb lief gehad: weest dus getroost en bidt voor mij. H. Berchm. Rom. 15.

Mijn Jezus barmhartigheid, (100 dagen afd.)

GEBED.

Wij smeeken U, o Heer! ontferm U over de ziel van uwe dienaar GJSBERTHA, opdat zij, der wereld afgestorven, voor U leve; en wil de zonden die zij uit menschelijke zwakheid bedreef, in uwe oneindige barmhartigheid kwijtschelden. Door Jesus Christus onzen Heer. Amen.

R. I. P.

H. J. WOUTENBERG — Soest.

heid van den Heer Pieter van Bezooijen kantoorbediende en Gerrit van Dijen arbeider, beiden wonende te Baarn”.

Gijsbertje overlijdt op 19 juni 1892, 78 jaar oud.³⁴

Bidprentje Gieppe Schoonderbeek³⁵

Theunis Kuijer en Gijsbertje/Gieppe Schoonderbeek boerden aanvankelijk op de boerderij thans Kerkpad ZZ 3 en later op Bleijendaal (thans Kerkpad ZZ 99).

³⁴ bron: gemeente-archief Soest, Register van overlijden 1892, aktenummer 51.

³⁵ collectie G.M.J.Derks

De leden van de Historische Vereniging Soest werken in een aantal werkgroepen om onderzoek te doen en gegevens vast te leggen. Voor nadere informatie kunt u met de contactpersonen overleggen, te weten:

Werkgroep:

Archeologie	: de heer J. van der Putten,	06 27030981
Genealogie	: de heer W. Routers, routers@wanadoo.nl	035-6010169
Mondelinge geschiedenis	: de heer W.P. de Kam, wim.de.kam@wolmail.nl	035-5880048
Contact Gemeentelijke Monumentencommissie	: de heer H. Gerth,	035-6016635
Contact Museum Oud Soest	: de heer W.P. de Kam, wim.de.kam@wolmail.nl	035-5880048

De contributie per jaar	€ 20,- voor leden in Nederland
	€ 25,- voor leden in het buitenland
	€ 35,- voor het bedrijfsleven

Betaling contributie op rekeningnummer 3599.02.235

Betaling bijzondere evenementen op rekeningnummer 3159.91.720

Losse nummers	: Verkrijgbaar bij de secretaris.
	Leden € 2,50
	Niet-leden € 5,00

INHOUDSOPGAVE ZOMERNUMMER 2009

	Blz.
“’t Vrije volk van Zoest”, Bataafse revolutie in Soest(deel 2)	1
Soester verenigingen (deel 11) SEC	19
“Akte Van Scheiding Des Boedels Van Gijsbertje Schoonderbeek En Wijlen Haren Echtgenoot Teunis Pieterse Kuijer”	29

